Przedpłata wraz z przesełką pocztową wynosi 5 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

Pismo tygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych dla Galicji i W. Ks. Krakowskiego

wychodzi co Poniedziałek w objętości pół arkusza.

Wydawca: Dr. Alfred Zgórski.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy ulicy Akademickiéj l. 5.

Nr. 3. **Poniedziałek** dnia 17. stycznia 1876. **III. rocznik.**

O kredycie rolniczym.

II.

(Dr. T. S.) Produkcya rolnicza w kraju naszym przedstawia wartość olbrzymią, i może dać zupełne bezpieczeństwo bardzo znacznemu kredytowi. Wedle statystycznych obliczeń, zebranych przez ministerstwo rolnictwa, miała Galicya w r. 1874. następujące zbiory:

pszenicy	mierzyc (Metzen)	7,609.000
żyta	„ „	12,872.000
jęczmienia	„ „	10,680.000
owsa	„ „	14,100.000
kartofli	„ „	54,959.000
owoców strączk.	„ „	1,490.000
rzepaku	„ „	887.000
kukurudzy	„ „	1,207.000

Wprawdzie z téj ogromnéj ilości ziemiopłodów znaczna część musi być użytą na wyżywienie rolników, tudzież bydła roboczego, wreszcie na zasiew; mimo tego jednak miliony korcy pozostają na spieniężenie.

Oprócz ziemiopłodów ma rolnictwo inne jeszcze przedmioty, reprezentujące wielką wartość. Przytoczymy np. ilość bydła w Galicyi w r. 1869., również wedle dat statystycznych:

koni	690.000	sztuk
bydła rogatego . .	2,070.000	„
owiec	966.000	„
nierogacizny . . .	734.000	„

Przemysł rolniczy, jakkolwiek nierozwinięty w Galicyi, w r. 1874. zatrudniał 598 gorzelni, 237 browarów piwnych i 4 fabryki cukru.

Nie zapominamy wcale, że wszystko co jest potrzebne do dalszego prowadzenia gospodarstwa i stanowi tak zwany *„fundus instructus“*, jak n. p. gospodarskie narzędzia, inwentarz roboczy, zboże na zasiew, pasza dla bydła, fabryczne przyrządy, itp.— jest integralną częścią majątku ziemskiego, i jako przynależność gruntu nie może być przedmiotem odrębnej egzekucyi — ale jako przynależność gruntu tylko razem z gruntem, egzekucyjnie może być sprzedane. *)

Lecz cała nadwyżka zbiorów, przeznaczona na sprzedaż, przychowek bydła, produkta przemysłu rolniczego, wreszcie produkta leśne — to wszystko może być zajęte przez wierzyciela na mocy zwykłéj egzekucyi, lub dobrowolnego oddania w zastaw.

Wartość zaś tych produktów rolnictwa i rolniczego przemysłu, które nie są integralną częścią hipoteki, jest niezawodnie daleko większą, aniżeli wartość całéj produkcyi miejskiego przemysłu i rękodzielnictwa w naszym kraju.

Jest przeto zupełne pokrycie dla bardzo znacznego kredytu rolniczego, nawet bez hipotecznego zabezpieczenia, a wiedzą o tem najlepiéj spekulanci, którzy wyzyskują rolników ogromną lichwą i przychodzą w krótkim czasie do wielkich majątków, podczas gdy rolnictwo coraz głębiéj upada.

Dopiéro towarzystwa zaliczkowe otwarły rolnikom sposobność taniego kredytu osobistego; dotychczasowe jednak usiłowania w tym kierunku są jeszcze bardzo niedostateczne.

Mianowicie właściciele posiadłości tabularnych, którzy potrzebują znaczniejszych funduszów, nie mogą otrzymać dostatecznéj pomocy od spółek, rozporządzających szczupłymi środkami.

Kilka zaledwo towarzystw zaliczkowych, jak n. p. w Krakowie, Rzeszowie, Przemyślu, Stanisławowie, udziela kredytu w wysokości odpowiedniéj potrzebom właścicieli

*) Wedle postanowień §§. 294. i 295. powsz. ustawy cyw., i dekr. nadw. z dnia 7. kwietnia 1826. nr. 2178. Zb. u. s.

tabularnych. Towarzystwo wzajemnego kredytu w Krakowie, i lwowskie Towarzystwo zaliczkowe dla rolnictwa i przemysłu rolniczego, jakkolwiek, wedle statutów, w całym kraju działać mają prawo, to przecież nie zdołają swéj czynności na cały kraj rozprzestrzenić, chyba przez decentralizacyę, t. j. przez założenie filii lub ajencyi. Trudno bowiem żądać, aby właściciele dóbr mieszkający nad Dunajcem, Sanem, Dniestrem lub Bugiem przedsiębrali daleką podróż do Krakowa lub Lwowa, albo przeprowadzali rozwlekłe korespondencye, celem uzyskania wekslowego kredytu, potrzebnego zwykle natychmiast dla zaspokojenia potrzeb gospodarskich niecierpiących zwłoki.

Lecz zamiast zakładać filie Towarzystwa lwowskiego lub krakowskiego byłoby daleko właściwiéj, wedle naszego zdania, utworzyć na prowincyi odrębne spółki zaliczkowe dla właścicieli tabularnych, a to przedewszystkiem w miastach, będących siedzibą trybunałów piérwszéj instancyi, jak Tarnów, Rzeszów, Sącz, Przemyśl, Sambor, Tarnopol, Stanisławów, Kołomyja. Za taką organizacyą przemawia zarówno wzgląd na konieczność dokładnéj znajomości stosunków miejscowych, niezbędną przy udzielaniu kredytu osobistego, jak też i ta okoliczność, że zarząd spółki, wybrany przez obywateli całego obwodu, niezawodnie będzie lepiéj funkcyonował i większe znajdzie zaufanie, aniżeli ajent lub dyrektor filii. Wykazało zresztą długoletnie doświadczenie, że spółki zaliczkowe tylko wtedy rozwijają się prawidłowo, jeżeli zachowają charakter instytucyi lokalnych.

Spółki te obejmowałyby zatém cały obwód sądowy, podległy juryzdykcyi trybunału, istniejącego w siedzibie spółki.

Do takich spółek zapewne przystąpiliby bez wahania właściciele ziemscy, podczas gdy udział ich w spółkach, cały kraj obejmujących, lub też w takich, których działalność przeważnie na lud wiejski jest skierowaną, zawsze będzie nieznaczny.

Spółki w miastach obwodowych mogłyby, oprócz właścicieli tabularnych całego obwodu, przyjmować także obywateli miejskich i w ogóle mieszkańców miasta obwodowego.

W ten sposób możnaby zapewnić sobie uczestnictwo ludzi fachowych w interesach prawnych i finansowych, tudzież otworzyć kredyt mieszczaństwu i przemysłowcom.

Spółki takie, mające na celu przedewszystkiém popiéranie interesów większych posiadłości i otwarcie im odpowiedniego kredytu, potrzebowałyby oczywiście

funduszów znaczniejszych, a zatem musiałyby starać się o silne poparcie u tych instytucyi krajowych, które już nie raz spółkom podobnym pomocną podały rękę.

W piérwszym rzędzie powołane są do działania w tym kierunku: Towarzystwo kredytowe ziemskie i Towarzystwo wzajemnych ubezpieczeń.

Szczególnie Towarzystwo kredytowe ziemskie, którego majątek wynosił z końcem r. 1874. sumę 1,119.488 guldenów, nie mogłoby wyświadczyć obywatelstwu ziemskiemu większéj przysługi, jak przeznaczając część funduszu dyspozycyjnego na ulokowanie stałe w towarzystwach zaliczkowych.

Myśl to nie nowa, urzeczywistniona już częściowo w Warszawie, gdzie towarzystwo kred. ziemskie ulokowało w kasie tow. wzaj. kredytu 400.000 rubli, a zbyteczném byłoby wykazywać, że zarówno bezpieczeństwo lokacyi, jak pożytek takowéj dla dobra powszechnego przemawiają za naśladowaniem tego przykładu.

Ruch stowarzyszeń.

Towarzystwo zaliczkowe w Białéj. W nrze 50. „Związku“ z r. z. podając rachunek tegoż towarzystwa za listopad z. r. donieśliśmy również, że dotychczasowy tamtéjszy kasyer p. Małecki uwolniony został na własne żądanie od swoich obowiązków a pełnić je będzie jeden z członków Rady zawiadowczéj bezpłatnie. Przeciw doniesieniu temu otrzymaliśmy protest 23 bardzo poważnych członków téj spółki, którzy utrzymują, że p. Małecki z posady dobrowolnie nie ustąpił, lecz uległ jedynie nieprawnéj presyi innych członków Dyrekcyi i Rady zawiadowczéj. Pomienieni członkowie Towarzystwa odmawiają zaufania swego obecnemu dyrektorowi i kilku członkom Rady zawiadowczéj i domagają się zwołania nadzwyczajnego walnego zgromadzenia, celem wyjaśnienia czynionych przez nich zarzutów. Szanowni koledzy wybaczą, że pisma ich dosłownie nie przytaczamy, bo sprawę całą uważamy jeszcze za niewyjaśnioną. Spodziéwamy się jednak, że tak Dyrektor, jak i Rada nadzorcza postara się o to, aby sprawa ta niemiła w jak najkrótszym czasie wyjaśnioną została. My z naszéj strony również dołożymy starania, aby pewnych o tém zajściu zasięgnąć wiadomości i przedstawimy przedmiotowo całą sprawę w „Związku“ gdyż wykluczaliśmy z pisma naszego wszelką polemikę.

Towarzystwo zaliczkowe i przemysłowe w Samborze. Podając bilans tegoż towarzystwa wyjmujemy z listu, który otrzymaliśmy z Sambora, co następuje: „Wedle wnio-

Rachunki spółek zaliczkowych za miesiąc grudzień 1875. *)

Stan bierny

Spółka zaliczkowa w	Udziały (z końcem miesiąca) zł. ct	Fundusz rezerwowy (z końcem miesiąca) zł. ct	Wkładki oszczędności: Stan na początku miesiąca zł. ct	Wkładki oszczędności: Włożono w ciągu miesiąca zł. ct	Wkładki oszczędności: Wyjęto w ciągu miesiąca zł. ct	Wkładki oszczędności: Stan z końcem miesiąca zł. ct	Pożyczki zaciągnięte: Stan na początku miesiąca zł. ct	Pożyczki zaciągnięte: Zaciągnięte w ciągu miesiąca zł. ct	Pożyczki zaciągnięte: Spłacone w ciągu miesiąca zł. ct	Pożyczki zaciągnięte: Stan z końcem miesiąca zł. ct
Białéj	6.310 50	410 —	6.329 10	— —	— —	7.137 20	11.400 —	— —	— —	13.800 —
Gorlicach	16.751 29	302 27	— —	— —	— —	1.228 —	— —	— —	— —	34.833 74
Jaśle	5.761 25	182 50	— —	— —	— —	3.010 —	— —	— —	— —	8.300 —
Krakowie (Tow. wzaj. kred.)	220164 —	— —	— —	— —	— —	401699 72	— —	— —	— —	29.200 —
Lwowie (Tow. zal.)	63.855 98	4.464 —	92.124 65	19.665 55	23.160 08	88.630 12	48.000 —	8.000 —	5.000 —	51.000 —
Rohatyn	967 97	322 —	3.885 44	453 50	— —	4.338 94	5.500 —	1.300 —	— —	6.800 —
Tłumacz („Oszczędność“)	7.771 61	537 —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —
Tyśmienica	— —	— —	— —	2.482 17	1.140 —	— —	— —	2.000 —	2.800 —	— —

Stan czynny

Spółka zaliczkowa w	Odsetki (z końcem miesiąca) zł. ct	Reszta **) pozycyi stanu biernego (z końcem miesiąca) zł. ct	Pożyczki udzielone: Stan na początku miesiąca zł. ct	Pożyczki udzielone: Spłacono w ciągu miesiąca zł. ct	Pożyczki udzielone: Udzielono w ciągu miesiąca zł. ct	Pożyczki udzielone: Stan z końcem miesiąca zł. ct	Koszta założ. ruchomości i adm. (z końcem miesiąca) zł. ct	Reszta **) pozycyi stanu czynnego (z końcem miesiąca) zł. ct	Gotówka (z końcem miesiąca) zł. ct
Białéj	2.055 31	41 15	24.955 36	— —	— —	26.477 22	1.295 81	24 —	1.957 13
Gorlicach	6.740 42	6.468 90	— —	— —	— —	57.118 —	3.161 91	2.401 46	3.694 25
Jaśle	1.190 62	— —	— —	— —	— —	16.383 51	1.513 09	— —	547 77
Krakowie (Tow. wzaj. kred.)	29.565 76	— —	— —	— —	— —	656.035 25	2.170 16	500 —	21.924 07
Lwowie (Tow. zal.)	16.242 19	70 17	215.711 06	39. 298 21	40.844 22	217.257 07	— —	689.22 —	480 50
Rohatyn	823 02	— —	9.419 19	— —	— —	11.877 37	824 73	— —	549 83
Tłumacz („Oszczędność“)	353 82	1 91	— —	— —	— —	7.741 02	432 10	— —	? —
Tyśmienica	— —	— —	— —	4.632 —	2.139 —	— —	— —	— —	898 41

*) Aby przy szczupłych ramach czasopisma naszego pozyskać więcéj miejsca, będziemy odtąd w ten sposób umieszczać miesięczne rachunki spółek pożyczkowych w każdym trzecim numerze w miesiącu. Szanowne Zarządy raczą się do tego zastósować i w powyższy sposób wykaz dla nas wygotować; mniemamy zaś, że gdy spółki nasze licznie wykazy takie nadsełać nam będą, zyska na tém nie tylko pismo, ale w ogóle sprawa naszych spółek. Oprócz pomienionych wykazów miesięcznych upraszamy o częste a szczegółowe wiadomości o rozwoju i działalności naszych spółek. (P. R.)

**) W téj rubryce należy umieszczać wszystko, co od ogólnéj sumy bilansu surowego pozostanie po odtrąceniu kwot z rubryk poprzednich.

sku Dyrekcyi czysty zysk wynoszący za r. 1875.: 3.145·16 ma być rozdzielony następnie: 10% od czystego zysku w myśl postanowienia statutu na fundusz rezerwowy 314·51, 12% dywidendy od udziałów 1.239·20, 12% diwidendy od wkładek na diwidendę złożonych 1.041·84, 12% dywidendy funduszowi rezerwowemu 45·79, razem 2.641·34, z pozostałéj zaś nadwyżki w kwocie 503·82 dopisać do funduszu rezerwowego 346·77, przenieść na rachunek zysku na r. 1876. 157·05 Gdy na najbliższém walném zgromadzeniu przedstawionym będzie wniosek na zwinięcie funduszu zapomogi, który z końcem r. 1875. 366·82 wynosi, i na dopisanie kwoty téj do funduszu rezerwowego, przeto fundusz ten wynosić będzie z końcem r. 1875. 1.500 złr., w skutek czego powiększy się w r. 1875. o 1.142·89 i przekroczy dziesiątą część wpłaconych udziałów. Dyrekcya bowiem ze względu, że towarzystwo to jest i „przemysłowém" dążyć będzie, ażeby wysokość funduszu rezerwowego oznaczoną była na jedną piątą część wpłaconych udziałów.

Stopa procentowa od pożyczek wynosiła w roku 1875. od 1. stycznia do 31. marca 12%, od 1. kwietnia do 30. czerwca 11%, od 1 lipca do 31. grudnia od pożyczek niżéj 500 złr. 11%, zaś od pożyczek nad 500 złr. (weksle do reeskontu zdolne) 10%.

Poruszoną myśl (nr. 42. z r. 1875. „Związku") o pożyteczności i potrzebie bibliotek dla spółek naszych, przychylnie przyjęła Rada nadzorcza tego towarzystwa, wyznaczajsc w tym celu na rok 1875. 30 złr. zaś na przyszłość rocznie po 20 złr."

Nowa spółka. W Rymanowie zawiązało się Towarzystwo zaliczkowe z nieograniczoną poręką i zapisane zostało uchwałą c. k. sądu handlowego w Przemyślu z d. 31. z. m. do l. 18.089 do rejestru spółek zarobkowych i gospodarczych. Do dyrekcyi téj spółki należą: Stanisław hr. Potocki (dyrektor), organista Józef Jajko (kasyer) i nauczyciel Piotr Burjak (kontrolor). Udział oznaczono statutem najwięcéj na 150 złr. najmniéj na 2·50. O ile nam wiadomo będzie to najniższy przypuszczalny w spółkach galicyjskich udział. Spółce téj życzymy powodzenia — że zaś życzenia nasze ziszczone będą, nie wątpimy, skoro na czele téj spółki stoi mąż, który piérwszą u nas w kraju, w Olesku, założył spółkę pożyczkową i który wraz z zacną Swą małżonką tak gorliwie a skutecznie około dobrobytu ludu pracuje!

Bilanse spółek zarobkowych za r. 1875.

Drohobycz. Towarzystwo zaliczkowe, st. z. z n. p. Bilans. *a)* Stan czynny: 1) Pożyczki udzielane członkom na skrypta i weksle: 24.181·60; 2) pożyczki udzielane człnkom na zastawy: 110·—; 3) procenta na r. 1876. naprzód wypłacone: 171·50; 4) koszta założenia i mobiliów po strąceniu 10%: 340·04; 5) gotówka z d. 31. grudnia 1875 r.: 414·97; razem: 25.218·11. *b)* Stan bierny: 1) Udziały 277 członków: 6.675·07; 2) wkładki na rach. bieżący: 2.450·12; 3) pożyczki zaciągnięte do obrotn: 13.000·—; 4) procenta na rok 1876. naprzód wybrane: 760·58; 5) fundusz rezerwowy: 1.821·20; 6) czysty zysk za 1875. r.: 511·14; razem: 25.218·11. Obrót kasy w r. 1875. wynosił 141.167·32.

Lwowskie Towarzystwo zaliczkowe zamknęło dnia 15. b. m. bilans na r. 1875. z zyskiem 9.547 złr. 16 ct. Bilansu tego jednak nie ogłaszamy, aż po sprawdzeniu go przez komisye kontrolującą i rewizyjną.

Łańcut Towarzystwo zaliczkowe powiatu Łańcut (wprowadzone w życie przed 3 laty z kapitałem zakładowym 1.534 złr. przeznaczonym przez Radę powiatową łańcucką). Bilans. Stan czynny: poż udzielone: 61.810·19; gotówka: 10.832·13; razem: 72.642·32. Stan bierny: udziały: 11.376·56; fund. rez.: 3.199·09; pożyczki zaciągnięte: 52.168·32; procenta przenośne: 4.141·08; reszta naprzód rozdzielonego zysku: 1.766·27; razem: 72.642·32. (Właściwy zysk wynosi: 2.919·18, z czego przyznano i przed zamknięciem bilansu wypłacono 12% dywidendy: 1.152·91, resztę zaś 1.766·27 wstawiono do bilansu i przeznaczono z tego do funduszu rezerwowego: 901·25, na remuneracye: 770·—. Przyp. R.)

Towarzystwo zaliczkowe i przemysłowe w Samborze, stow. zar. z nieogr. odp. za rok 1875. Zyski: Rach. nieruchomości: 309·18; towarów: 470·18; udział w cegielni: 50·—; procenta pobrane i zapłacone: 7.892·44; prowizya: 107·40; zysk przenośny: 42·48; razem: 8871·68. Straty: Koszta założenia: 35·30; rach. sprzętów: 58·30; rach. druków: 120·67; procenta pobrane i zapłacone: 4.494·52; procenta zaległe: 3·07; koszta administracyi: 1.014·66; czysty zysk: 3.145·16; razem: 8.871·68. Bilans. Stan czynny: pożyczki na hipoteki 4148·23; pożyczki na zastawy: 1.158·—; pożyczki na skrypta: 13.358·74; na weksle: 42.542·—; pożyczki na rachunkach bieżących: 21.556·33; rach. nieruchomości: 3.460·93; rach. towarów: 2.642·64; udział w cegielni: 1.050·—; rach. sprzętów: 233·20; rach. druków: 110·—; Procenta pobrane i zapłacone: 174·08; kasa: 1590·51; razem: 91.994·66. Stan bierny: udziały: 14·340·22; wkładki: 51.408·86; fundusz zapomogi: 366·82; fundusz rezerwowy: 426·11; wierzyciele: 21.098·28; procenta pobrane i zapł.: 430·48; procenta zaległe: 3·07; koszta administracyi: 775·66; zysk z r. 1875.: 3.145·16; razem: 91.994·66.

Odpowiedzialny redaktor Dr. Tadeusz Skałkowski. I. Związkowa Drukarnia we Lwowie Hotel Żorża.